

the historical and historical legal literature, and the related documents gives the right to state that the complex studies of this problem would join the efforts of many scientists from various countries and of different historical periods and would fill in the blanks in the modern historical legal science.

Key words: laws, constitution, studies, historiographic basis, normative legal basis.

УДК 343.811(477)(093)

П. Гламазда

Діяльність органів управління місцями ув'язнення на місцях в умовах реалізації тюремної реформи Павла Скоропадського

У статті висвітлено проблеми реалізації тюремної реформи в Українській Державі в період перебування при владі гетьмана Павла Скоропадського. Охарактеризовано органи управління місцями ув'язнення на місцях, проаналізовано штатний розпис та посадові оклади для персоналу губернських інспекцій та персоналу тюремних закладів, відповідно до їх категорій. Проаналізовано питання кадрового забезпечення губернських інспекцій та пенітенціарних установ.

Ключові слова: Українська Держава, гетьманат, пенітенціарна система, губернська тюремна інспекція, тюремна установа.

Постановка наукової проблеми та її значення. У сучасних умовах формування громадянського суспільства важливу роль відіграє історичне минуле, правова спадщина українського народу. Після проголошення незалежності України з'явилася можливість об'єктивного дослідження історії українського державотворення в усіх його аспектах, в тому числі й у сфері кримінально-виконавчої діяльності.

Суть такого дослідження полягає у аналізі проблеми реалізації тюремної реформи в Українській Державі в період перебування при владі гетьмана Павла Скоропадського та характеристикі органів управління місцями ув'язнення на місцях.

Це важливо й з огляду на те, що в останні роки у вітчизняній пенітенціарній сфері відбуваються явища, схожі з тими, які визначали характер розвитку пенітенціарної системи Української Держави в період з квітня по грудень 1918 року (недостатнє фінансування пенітенціарних установ, незадовільні умови утримання засуджених). Їх аналіз і наукова оцінка дозволить сучасним українським законодавцям і практичним працівникам пенітенціарної системи не повторювати тих помилок, які мали місце у попередній історії. Вирішення актуальних проблем, пов'язаних з реформуванням та вдосконаленням кримінально-виконавчої системи сучасної України, великою мірою залежить і від дослідження та засвоєння історичного досвіду, аналізу тих процесів, які мали місце в Україні раніше.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Даний період українського державотворення знайшов висвітлення в працях таких вітчизняних та російських істориків і правознавців, як Л. І. Беляєва, І. Г. Білас, М. М. Гернет, М. Г. Дєтков, О. І. Зубков, І. В. Іваньков, Е. М. Кісілюк, О. П. Неалов, Г. О. Радов, В. В. Россіхін, О. В. Тимошук, О. А. Чуваков, О. Н. Ярмиш, М. М. Яцишин та інших.

Мета й завдання статті. Основною метою статті є характеристика діяльності та кадрового забезпечення органів управління місцями ув'язнення на місцях в умовах реалізації тюремної реформи Павла Скоропадського

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Після приходу до влади Павло Скоропадський не став руйнувати тюремну систему, яка була сформована Російською імперією. Суть його реформ полягала в зміцненні та утвердженні тюремного відомства. Гетьманський уряд велику увагу приділяв органам управління пенітенціарною системою на місцях: тюремним інспекціям та адміністраціям місць ув'язнення.

Організація управління тюрмами на місцях була проблемою, яку намагалися розв'язати протягом тривалого часу ще за часів Російської імперії. Існувало декілька варіантів такої організації: від намірів доручити займатися тюрмами на місцях прокуратурі і створення тюремних округів, до формування тюремних інспекцій. У результаті згідно з положеннями «Статуту про осіб, що утримуються під вартою» від 31 березня 1890 року, для завідування тюремною частиною на губернському рівні були засновані губернські тюремні інспекції, які стали представниками Головного

тюремного управління на місцях, через які управління підтримувало зв'язок з окремими місцями ув'язнення [1, с. 79]. Запровадження інспекцій було останньою і необхідною умовою для одноманітного виконання покарання у вигляді позбавлення волі в усій Російській імперії, в тому числі і на території українських губерній [2].

Станом на 29 квітня 1918 року в Українській Державі функціонувало дев'ять тюремних інспекцій: вісім губернських і Миколаївська міська тюремна інспекція. Таврійська губернія своєї тюремної інспекції не мала, місця ув'язнення, розташовані на її території, знаходилися під віданням Херсонської губернської інспекції [3, арк. 1-3]. Законом від 25 листопада 1918 року «Про встановлення штатів губернських тюремних інспекцій та тюремних інспекцій міста Миколаєва, а також штатів управління окремими місцями ув'язнення та про асигнування в розпорядження Міністра юстиції коштів на утримання персонального складу і на канцелярські видатки в тюремних інституціях» було визначено штат службовців для губернських тюремних інспекцій. Для восьми губернських і Миколаївської міської тюремної інспекції, а також територіально підлеглих їм місць ув'язнення з 1 квітня 1918 року встановлювався єдиний розпис службової плати посадовим особам. Дев'ять тюремних інспекцій Української Держави відповідно до статусу підлеглих їм в'язниць і району їх компетенції було поділено на два розряди. До першого було віднесено Київську, Харківську, Катеринославську і Херсонську, до другого – Волинську, Миколаївську, Кам'янець-Подільську, Полтавську і Чернігівську інспекції.

Оклади утримання за рік для інспекцій 1-го і 2-го розряду відповідно становили: інспектор – 9 600-9 000 крб., його помічник – 7 200-6 600 крб. Розмір платні діловодам і бухгалтерам інспекцій залежав не від розряду, а від місцевості, вищим він був у Києві, Харкові і Катеринославі – 5 000 крб., в інших місцевостях – 4 700 крб., їхні помічники отримували відповідно 4 200 і 3 900 крб. Для канцелярських службовців всіх тюремних закладів вищий щабель платні встановлювався ще й в Одесі. Канцеляристи трьох рядів отримували відповідно 3 900-3 000 крб., 3 450-2 700 крб., 3 000-2 100 крб. річних [3, арк. 2].

Губернські тюремні інспектори та їх помічники призначалися Головним управлінням місцями ув'язнення, причому узгодження кандидатур з місцевими губернаторами не передбачалося, як і за часів Російської імперії їх правовий статус визначався Статутом про осіб, що утримуються під вартою, іншим царським законодавством та законодавством Тимчасового уряду та Центральної Ради України, що не суперечило загальним принципам функціонування Української Держави. Губернський тюремний інспектор наділявся надзвичайно широкими повноваженнями. Він фактично реалізував функції глави місцевого тюремного управління [4, с. 24].

Набагато ширше тлумачення його функції одержали в циркулярі Головного тюремного управління № 9 від 1902 року [5, с. 2]. Перша функція була визначена, як контрольно-наглядова. Губернський тюремний інспектор був начальником для всіх місцевих тюремних чинів та тюремної сторожі відповідно до статті 712 Статуту про службу за визначенням уряду [6, с.125].

Згідно зі ст. 69 «Уложення про покарання за різні провини службового характеру» інспектор міг накладати на тюремних чинів і варту такі дисциплінарні стягнення: усне або письмове зауваження, догану без занесення до послужного списку. Губернський тюремний інспектор був зобов'язаний проводити моніторинг усіх сторін життя підвідомчих йому місць ув'язнення, стежити за звітністю щодо робіт засуджених і їх харчового і речового забезпечення, здійснювати перевірку тюрем з метою запобігання і припинення розкрадань у сфері тюремного господарства [7, с. 9]. З часом спостереження за точним виконанням чинами тюремної адміністрації і варті основних правил про порядок утримання ув'язнених були поставлені в перший ряд основних обов'язків губернської тюремної інспекції.

Наступна функція – керівництво підлеглими посадовцями, вирішення питань різного характеру, організація дрібного ремонту тюремних будівель.

Останньою, відповідно до циркуляру було визначено функцію – спостереження за благоустроєм тюрем, їх вдосконалення і клопотання перед Головним тюремним управлінням у зв'язку з цим [5, с. 2].

Тюремна інспекція була унікальною контролюючою інституцією та виконувала свої обов'язки в структурі Головного управління місцями ув'язнення. «Тимчасові правила для початкового керівництва тюремним інспекторам під час відряджень з метою огляду та ревізії установ, що входять до складу каральної системи», що були затверджені 20 червня 1879 року, залишались чинними і в Українській Державі, в тій частині, яка визначала порядок діяльності тюремних інспекторів під час відвідин ними місць позбавлення волі. Інспектори були зорієнтовані на збір відомостей, необхідних для найповнішого ознайомлення зі станом місць ув'язнення і для розробки законодавчих і

адміністративних заходів, спрямованих на якнайкращий устрій місць ув'язнення, та ревізію тюремного господарства (діловодства в канцеляріях місць позбавлення волі та порядку утримання у тюрмах осіб, які були позбавлені волі) [8, с. 24].

Найпопулярнішою формою контролю з боку губернського тюремного інспектора були раптові перевірки наявних грошових сум, грошових документів і книг тюремної контори. Кожне місце ув'язнення піддавалося таким перевіркам не менше одного разу на рік. Проте, окрім фінансової, ці перевірки стосувалися і інших сторін тюремного життя, наприклад, виконання заяв ув'язнених адміністрацією або наявності арештантського одягу відповідно до наявних документів.

Інспектори зобов'язувалися першочергово фіксувати такі показники: стан тюремних будівель, розміри та місткість приміщень; можливість розширення і перебудови місць позбавлення волі; утримуваний в тюремних установах контингент, диференційований за низкою критеріїв; особовий склад адміністрації пенітенціарних установ із зазначенням окладів утримання, розподілом службових обов'язків, рівнем підготовки та професійної придатності; організацію харчування в'язнів з обов'язковою перевіркою способу контролю за правильністю витрат на придбання продуктів харчування; порядок постачання арештантів одягом, дотримання чинних норм стосовно різних категорій арештантів, стан звітності з цього питання; порядок освітлення і опалення місць ув'язнення, із зазначенням кількості джерел світла та тепла, витрат на протязі року палива та грошових коштів; розмір тюремного капіталу в губернському тюремному комітеті та його повітових відділеннях; залучення арештантів до виконання суспільно корисних робіт тощо [9, арк. 78-80].

Комплектування посад губернських тюремних інспекторів та їх помічників здійснювалося з числа чинів Головного управління місцями ув'язнення, а також представників судового відомства та прокурорського нагляду. Практикувалася обов'язкова ротация службовців тюремного відомства місцевого та центрального рівнів.

До складу губернської тюремної інспекції входили такі посадові особи: губернський тюремний інспектор, помічник інспектора, секретар при тюремному інспекторі, діловод, два помічники діловода, бухгалтер та канцелярські урядовці. Крім штатних працівників в канцелярії губернської тюремної інспекції за наймом працювало близько десяти осіб допоміжно-технічного персоналу.

Персонал інспекції традиційно не відрізнявся високим загальноосвітнім та професійним рівнем підготовки (близько 25 % від загальної чисельності тюремних інспекторів та їх помічників не мали вищої освіти, а із секретарів інспекцій лише близько 20 % мали дипломи про закінчення вищих навчальних закладів) [10, с. 54]. Службовцям цієї категорії часто були властиві хабарництво та зловживання службовим становищем.

Незважаючи на суттєві проблеми, губернським тюремним інспекціям відводилося особливе місце в управлінській ієрархії тюремного відомства. Інспекції реалізовували функцію головної ланки в ланцюгу інституцій, зорієнтованих на реалізації вимог законодавства у галузі виконання покарання у виді позбавлення волі.

Безпосередня реалізація вимог законодавства щодо режиму утримання в'язнів у пенітенціарних установах покладалася на тюремний персонал. Штат тюрем складався з таких категорій посадових осіб: начальника місця ув'язнення, старшого помічника начальника, помічника, старшого і молодшого лікаря, фельдшера, священика, диякона або псаломщика, вчителів, діловодів, бухгалтерів і урядовців тюремних контор.

В умовах реалізації вищезгаданого закону, який був покликаний реформувати тюремну систему Української Держави був визначений штатний розклад управлінь окремих місць ув'язнення.

Залежно від кількості місць для в'язнів місця ув'язнення, поділялися на п'ять рядів (категорій). Відповідно до цього поділу визначався і кількісний склад тюремної адміністрації місць позбавлення волі. До першого ряду належали шість найбільших в'язниць: Харківська каторжна тюрма – 1 200 місць, Миколаївський виправний арештантський відділ – 1 214 місць, Київська губернська тюрма – 1 211 місце, Одеська тюрма – 1 142 місць, Херсонська каторжна тюрма – 1 215 місць, Харківська губернська тюрма – 920 місць.

До другого ряду належало також шість в'язниць місткістю 500 – 700 в'язнів: Полтавський виправний арештантський відділ – 641 місце, Єлісаветградська тюрма – 588 місць, Миколаївська каторжна тюрма – 537 місць, Херсонська губернська тюрма – 537 місць, Катеринославська губернська тюрма – 581 місце, Житомирська губернська тюрма – 500 місць.

При розрахунку для них необхідного складу тюремної адміністрації бралися до уваги лише найбільш істотні потреби тюремного управління і господарства. Між тим в той час було скасовано військові конвойні команди, і їх обов'язки переходили до тюремної сторожі при місцях ув'язнення під

безпосереднім керуванням членів адміністрації.

В великих місцях ув'язнення при численному складі помічників начальника, дозволялося взагалі виділяти особливого помічника начальника, який завідував командою тюремних дозорців. В віданні цієї службової особи знаходився наряд етапно-пересильних дозорців, який утримувався при зазначеній в'язниці, для доставки в'язнів до урядових інстанцій, супровід пересильних арештантських партій до вокзалу, а в особливих випадках і в дорозі по залізницях, на пароплавах і пішо-етапних трактах.

До третього ряду увійшло 12 виправних арештантських відділів і в'язниць місткістю 250 – 400 в'язнів: Печенізький виправний відділ – 404 місця, Вінницька в'язниця – 377 місць, Андріївський виправний відділ – 373 місць, Кам'янець-Подільська в'язниця – 370 місць, Миколаївська тюрма № 1 – 360 місць, Бердичівська тюрма – 327 місць, Луцька тюрма – 349 місць, Бахмутська в'язниця – 300 місць, Полтавська тюрма – 300 місць, Чернігівська в'язниця – 300 місць, Катеринославський виправний відділ – 257 місць, Кам'янець-Подільський виправний відділ – 253 місць.

В кожному з цих місць ув'язнення допускалося мати, відповідно до розпису затвердженого Законом від 25 листопада 1918 року, по одній посаді третього ряду: начальника місця ув'язнення, старшого помічника, священика, псаломщика, вчителя; також, для тих же інституцій призначалося по два помічника начальника другого ряду (один спеціально для завідування дозорцями вартової служби), по одному діловоду і бухгалтеру другого ряду, один молодший лікар, два молодших фельдшера і п'ять канцелярських урядовців: два – другого ряду і три – третього ряду.

До четвертого ряду належало 12 повітових в'язниць, розрахованих на 150 – 200 в'язнів: Кременчуцька, Пінська, Луганська, Бердянська, Мелітопольська, Уманська, Черкаська, Миргородська, Ізюмська, Сумська, Гомельська і Ніжинська.

В складі управління цими тюрмами в наявності мали бути посади, відповідно до розпису четвертого ряду: начальника тюрми, священика і псаломщика, а окрім того, по одній посаді помічника другого ряду, діловода другого ряду, молодшого лікаря, молодшого фельдшера, а також одного канцелярського урядовця другого ряду і двох урядовців третього ряду.

До п'ятого ряду входили всі інші місця ув'язнення України. Їх особовий склад забезпечувався за трьома категоріями також залежно від кількості арештантських місць: 100 – 150 м., 50 – 100 м., до 50 м. На території Української Держави налічувалося 50 таких установ, які очолювали начальники місць ув'язнення п'ятого ряду. Також за необхідності і відповідно до поділу до складу адміністрації входили діловод, молодший лікар, молодший фельдшера і канцелярські урядовці другого і третього ряду [3, арк. 1-21].

Станом на 4 червня 1918 року українські тюремні установи нараховували 23 855 загальних і одиночних місць для в'язнів. Територіально вони поділялися так: Київщина – 2832/106, Волинь – 1566/211, Херсонщина – 2387/222, Харківщина – 3869/461, Таврія – 1089/55, Одеса – 678/407, Миколаїв – 2053/46, Полтавщина – 2090/193, Чернігівщина – 1907/86, Катеринославщина – 1831/105, Поділля – 1641/57 38. Розрахунки Головного управління місць ув'язнення на 12 листопада вказували на наявність у пенітенціарних закладах України 24 628 місць для в'язнів [87, арк. 20-21]. Користуючись нормами кількості людських місць, які передбачались для охорони одному тюремному дозорцю згідно зі ст. 25 «Статуту про осіб, що утримуються під вартою», міністр юстиції встановив загальну потребу тюремної сторожі – 4 537 осіб. Фактична ж її кількість становила 4000 осіб. До кінця року Головне управління місцями ув'язнення планувало залучити до тюремної сторожі що найменше 400 нових дозорців [3, арк. 24-26] Встановлювався нормальний склад дозорців для місць ув'язнення різного обсягу.

За умови знаходження в Україні численного австро-німецького військового контингенту тюремні службовці загалом контролювали становище у місцях ув'язнення. За травень – жовтень 1918 року масових заворушень серед ув'язнених не було. Мали місце лише окремі втечі із в'язниць, головною причиною яких найчастіше була нестача тюремної сторожі.

Так, 28 липня 1918 року з Таращанської повітової в'язниці втік Іван Клименко, який був заарештований німецькою військовою владою за крадіжку 1 690 крб. За доповіддю київського губерньського тюремного інспектора про цей випадок до Головного управління місцями ув'язнення обставини справи були такими: о 6 годині ранку арештанти почали переносити з камер до клуні свої матраци, після чого повернулися до камер, а Клименку старшим дозорцем Яцевським було дозволено набрати води з діжки на подвір'ї. В цей час український дозорець пішов у контору в'язниці за хлібом для сніданку арештантів. Німецький вартовий, що здійснював зовнішню охорону, не помітив, як арештант вийшов через відчинену хвіртку до жіночого двору, а потім по драбині переліз на вулицю. За наслідками службового розслідування факту втечі арештанта губерньський інспектор не

звинувачував українських дозорців, яких залишилося на той час у в'язниці лише три, а прохав начальника Головного управління місцями ув'язнення збільшити тюремну сторожу [11, арк. 29].

Кандидат на заміщення посади начальника місця ув'язнення, як і за часів Російської імперії, повинен був відповідати низці обов'язкових формальних вимог, а саме: знання тюремної справи та досвід практичної діяльності; обов'язковість роботи на посаді помічника начальника тюрми на протязі певного часу; вища юридична освіта; наявність організаторських здібностей та керівних навичок. Одним з основоположних критеріїв професійної придатності визнавалася політична благонадійність кандидата. Гетьман не проводив масштабної ротації кадрів тюремного відомства, доказом цьому є залишення на посадах начальників тюрем – чиновників, які виконували обов'язки з часів розпаду російської імперії.

Функції начальника тюремної установи, як і раніше визначалися Статутом про осіб, що утримуються під вартою 1890 року визначалися, вони поділялися на адміністративні, господарчі та виховні. До адміністративних функцій було віднесено вирішення кадрових питань і використання дисциплінарної влади по відношенню до підпорядкованого йому персоналу. Господарчі функції полягали у підтриманні у придатному стані тюремних будівель і приміщень, здійснення діловодства, організації арештантських робіт тощо. Виховну функцію начальник тюрми реалізовував як по відношенню до підпорядкованого тюремного персоналу, так і стосовно арештантів (у керівних документах підкреслювалася необхідність виховного впливу на арештанта на стадії проведення ознайомчої бесіди з новоприбулими та ознайомлення їх з правилами перебування у місцях позбавлення волі) [4, ст. 25].

Також здійснювався чіткий розподіл функціональних обов'язків між помічниками начальників цих установ. Старший помічник взагалі поділяв обов'язки начальника тюрми, заміняв його у випадку відсутності або хвороби та завідував якоюсь галуззю тюремного управління або господарства (наприклад, арештантськими роботами), інший помічник піклувався наглядом за дотриманням необхідного порядку утримання ув'язнених і в несенні служби чинами тюремної сторожі; третій – відає тюремною канцелярією; четвертий – тюремним господарством; п'ятий – завідує одним із відособлених більш або менш крупних відділень тюрми, наприклад, одиночним корпусом, лікарнею, відділенням для каторжних і політичних, жіночим відділенням [12, с. 53-54].

Законом від 25 листопада 1918 року до штатного розкладу кожного окремого тюремного закладу було введено допоміжний персонал. Але обіжником начальника Головного управління місцями ув'язнення від 29 листопада вводився жорсткий режим використання коштів на утримання цих службовців, що не могло сприяти швидкому комплектуванню нових посад.

Зокрема, в обіжнику зазначалося, що раніше посади бухгалтерів і вчителів існували, але утримувалися частково із скарбових кредитів, частково із спеціальних фондів відомства. Тому витрати, що були зроблені за рахунок економії коштів органів Товариства піклувального про тюрми і виправні відділення, а також витрати із заробітних коштів на утримання осіб, які призначені на посади за новим розкладом, підлягають відшкодуванню в ці джерела із штатних кредитів тюремних товариств з розрахунку від часу призначення цих осіб на посади. Відшкодувати ці кошти начальники тюремних закладів повинні були з оглядом на обставини військового часу.

Пізніше витрати із спецфондів могли робити лише за дозволом Головного управління місцями ув'язнення. До того ж, начальник управління рекомендував місцевим тюремним урядовцям замість обіймання штатних посад запрошувати лікарів-спеціалістів: хірургів, окулістів, стоматологів та ін., а також священиків за вільним наймом. Про потрібні для цього кредити слід було доповідати Головному управлінню [13, с. 334].

Незважаючи на певні бюрократичні перешкоди, посади вчителів і канцеляристів вдалося укомплектувати. Вже 10 грудня начальник Київської губернської тюрми надіслав до інспектора списки для затвердження кандидатів на посади двох бухгалтерів, трьох діловодів, двох учителів. Натомість про лікарів було повідомлено, що їх не достає у зв'язку із пошестю тифу [11, арк. 141, 102, 90].

Залучення до роботи в тюрмах фахівців, діяльність яких мала покращити становище в'язнів, відбувалося вже в час агонії гетьманського режиму і тому не могло суттєво вплинути на стан тюремних справ [13, с. 334].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. На підставі викладеного вище, можна зазначити, що гетьманський уряд докладав значних зусиль для нормативного врегулювання організаційно-штатних питань, встановивши штатний розпис та посадові оклади для персоналу губернських інспекцій та персоналу тюремних закладів на місцях, що стало безсумнівним успіхом тюремної реформи Павла Скоропадського, але стан і устрій тюремних установ майже не змінився.

Губернські інспекції та тюремні адміністрації на місцях у своїй професійній діяльності, як і раніше керувалися нормативною базою, сформованою ще за часів Російської імперії.

Джерела та література

1. Неалов О. П. Організаційно-правове забезпечення реалізації тюремної реформи в Російській імперії в другій половині XIX – на початку XX ст. (на матеріалах українських губерній) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Неалов О. П.; Нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2003. – 197 с.
2. Турчина М. О. Губернські тюремні інспекції в місцевому управлінні кримінально-виконавчою системою в Російській імперії в кінці XIX – на початку XX ст. [Електронний ресурс] / М. О. Турчина. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/17_AND_2011/Pravo/1_89605.doc.htm.
3. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (ЦДАВО України). – Ф. 1064. Рада Міністрів Української Держави м. Київ. 1918. – оп.1 – Спр. 149 Закон про встановлення штатів губернських інспекцій та тюремної інспекції м. Миколаєва, а також штатів управління окремими місцями замкнення та про асигнування в розпорядження Міністра юстиції коштів на утримання персонального складу і на канцелярські видатки в тюремних інституціях. 23–28 листопада 1918 р.
4. Собрание законодательства Российской империи. Т. 14. Свод учреждений и уставов о содержащихся под стражею [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://rus-sky.com/history/library/vol.14/vol.14.4.htm>.
5. Циркуляр Главного тюремного управления от 2 ноября 1902 г. № 9 // Сборник циркуляров, изданных по Главному тюремному управлению в 1879–1910 гг. – СПб., 1911. – Ч. II. : 1896–1910 гг.
6. Свод Законов Российской Империи. Т. 3. Кн. 1. Устав о службе по определению от Правительства [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://civil.consultant.ru/reprint/books/175/124.html>.
7. Свод Законов Российской Империи. Т. 15. Кн. 5. Уложение о наказаниях уголовных и исправительных [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://civil.consultant.ru/reprint/books/229/8.html>.
8. Крашенинникова Я. В. Тюрмы, лагеря и колонии России / Крашенинникова Я. В., Детков М. Г. – М. : Вердикт-ІМ, 1999. – 448 с.
9. Центральний державний історичний архів України, м. Київ (ЦДІАК України). – Ф. 1191. Канцелярия Временного Харьковского Генерал-губернатора. 1879-1882 pp. – оп. 1. – Спр. 3. По частным просьбам. Квітень 1880 р.
10. Гернет М. Н. История царской В 5 т. Т. 4 / М. Н. Гернет. – М. : Гос. изд-во юрид. лит., 1950. – 302 с.
11. Державний архів Київської області (ДАКО). – Ф. 7. Киевская губернская тюремная инспекция. 1917–1918. – оп. 5. – Спр. 1552. Рапорты начальника Таращанской тюрмы о побеге заключенных и исполняющего обязанности начальника, об освобождении заключенных из тюрмы и убийстве начальника тюрмы. 1918 р.
12. Детков М. Г. Научное и организационно-правовое обеспечение исполнения уголовных наказаний в виде лишения свободы в Российском государстве: исторический аспект и современность / М. Г. Детков. – М. : ВНИИ МВД РФ, 1998. – 293 с.
13. Тимошук О. В. Охоронний апарат Української Держави (квітень – грудень 1918 р.) : монографія / О. В. Тимошук. – Х. : Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2000. – 462 с.
14. Державний архів Київської області (ДАКО). – Ф. 7. Киевская губернская тюремная инспекция. 1917-1918. – оп. 2. – Спр. 1101. Дело о введении новых штатов в Киевской губернской тюремной инспекции и в местах заключения Киевской губернии, в 1918 г. Листопад 1918 р.

Гламазда П. Деятельность органов управления местами заключения на местах в условиях реализации тюремной реформы Павла Скоропадского. В статье отражены проблемы реализации тюремной реформы в Украинской Державе в период пребывания у власти гетмана Павла Скоропадского. Охарактеризованы органы управления местами заключения на местах, проанализированы штатное расписание и должностные оклады для персонала губернских инспекций и персонала тюремных учреждений, в соответствии с их категориями. Проанализированы вопросы кадрового обеспечения губернских инспекций и пенитенциарных учреждений. Определено, что губернские тюремные инспекции и тюремные администрации на местах в своей профессиональной деятельности, по-прежнему руководствовались нормативной базой, сложившейся еще во времена Российской империи.

Ключевые слова: Украинская Держава, гетманат, пенитенциарная система, губернская тюремная инспекция, тюремное учреждение.

Glamazda P. Activities of Custodial Management on the Ground in Terms of Prison Reform Implementation by Pavlo Skoropadskii. This article presents problems of the penal reform realization in Ukraine in a period when hetman Skoropadskiy held the reins of power. The Activities of State Government Bodies over penal institutions on place have been described; a mane schedule and an official salary for the regional inspection's staff and staff for custodial facility have been analyzed according to their categories. Staffing issues have been analyzed in the regional inspections and penitentiaries. It has been determined that the prison administration and the regional prison inspectorate followed by the legal framework which was still in the period of the Russian Empire.

Key words: Ukrainian State, Hetmanate, the penitentiary system, the provincial prison inspection, prison facility.